

سیری در تاریخ ادبیات معاصر عرب (دوره اول و دوم)

مؤلفان:

دکتر محمدرضا هاشملو

و

دکتر سیده رقیه مهری نژاد

سرشناسه	:	هاشمی، محمدرضا، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	:	سیری در تاریخ ادبیات معاصر عرب (دوره اول و دوم) / مولفان محمدرضا هاشمی و سیده رقیه مهری نژاد.
مشخصات نشر	:	رشت: کتیبه گیل، ۱۳۹۴.
مشخصات اهري	:	۱۵۸ ص.
شابک	:	978-600-5466-69-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۵۶ - ۱۵۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	:	ادبیات عربی -- قرن ۱۹-۲۱ م. -- سرگذشتنامه و کتابشناسی
موضوع	:	ادبیات عربی -- قرن ۱۹-۲۱ م. -- تاریخ و نقد
موضوع	:	نویسندگان عرب -- قرن ۱۹-۲۱ م. -- سرگذشتنامه
موضوع	:	نویسندگان عرب -- قرن ۱۹-۲۱ م. -- کتابشناسی
شناسه افزوده	:	مهری نژاد، سیده رقیه، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۳ س۹ ۱۲/۵۲ ZV۰۵۲
رده بندی دیویی	:	۰۱۶/۹۰۹۰۹۷۶۷۱
شماره بندی کتابشناسی ملی	:	۳۶۷۹۳۵۰

انتشارات کتیبه گیل

رشت، منظره، روپروى هتل کادوس، ابتدای
خیابان بهرام

تلفن: ۳۳۳۶۹۸۳۸

عنوان:	سیری در تاریخ ادبیات معاصر عرب (دوره اول و دوم)
مؤلف:	دکتر محمدرضا هاشمی، دکتر سیده رقیه مهری نژاد
ناشر:	کتیبه گیل
چاپ اول:	۱۳۹۴
تیراژ:	۱۰۰۰
حروفچینی و صفحه آرایی:	هنر و اندیشه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۴۶۶-۶۹-۰
لینتوگرافی، چاپ و صحافی:	کتیبه گیل
قیمت:	۷۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی) بدون اجازه مکتوب ممنوع است.

پیشگفتار

تاریخ ادبیات عرب گستره‌ای تا یک و نیم قرن پیش از اسلام دارد و در مسیر پرفراز و نشیب خود دارای پنج دوره و سه نهضت شده است که نهضت معاصر همان است که ما فعلاً در آن به سر می‌بریم.

این اثر تألیفی نیز با شیوه‌ای نوین به تاریخ ادبیات عرب در دوره نهضت یعنی معاصر پرداخته است. تلاش ما بر این بوده است که دانشجویان زبان و ادبیات عرب و دیگر خوانندگان علاقه‌مند با مطالعه این تألیف با شیوه گسترش دادن آگاهی‌های خود در زمینه تاریخ ادبیات معاصر عرب و منابع آن آشنا شوند زیرا بر کسی پوشیده نیست که منابع حجیم‌تری در این زمینه به زیور طبع آراسته شده‌اند و از آنجایی که می‌گویند هر گلی بویی دارد، این تألیف نیز ویژگی‌های مخصوص به خود را دارد و به نوبه خود می‌تواند مکملی برای دیگر آثار به شمار آید.

همانگونه که اشاره شد این تألیف برای تدریس چهار واحد درسی تاریخ ادبیات معاصر یک و دو برای رشته زبان و ادبیات عرب کاملاً مناسب است و مطالب آن به گونه‌ای تنظیم و جمع‌آوری شده است که دانشجویان را تا حد قابل توجهی برای مرحله کارشناسی ارشد آماده می‌کند. البته هدف اصلی ما از نگارش این تألیف این بوده است تا کتابی کم حجم و ارزان قیمت و در عین حال مفید برای دانشجویان و علاقه‌مندان به ادبیات عرب فراهم شود، و به هر حال خواستیم تا کتابی مختصر و مفید عرضه کنیم.

از آنجایی که از اواسط قرن بیستم به بعد تاریخ ادبیات را نوعاً به همراه نقد ادبی تألیف کرده‌اند ما نیز در این تألیف چنین شیوه‌ای را به کار بردیم و آن را به زبان فارسی نوشتیم نه عربی، زیرا درک ریزه‌کاری‌های نقد ادبی و سبک‌های ادبیان کار دشواری است بنابراین اگر به زبان عربی باشد، بخش عظیمی از فعالیت ذهنی خواننده مصروف ترجمه عبارتها خواهد شد و کیفیت فراگیری دانشجویان ما که زبان مادری آنها عربی نیست پایین خواهد آمد.

در ضمن تلاش بر این بوده که این تألیف حتی الامکان ادیبان قرن کنونی یعنی قرن بیستم و یکم را نیز شامل شود حتی ادیبانی که تا زمان نگارش این اثر در قید زندگی هستند، و خواستیم که محدودیت در حالت کلاسیک را بیش از پیش کاهش دهیم، و مهمتر از همه اینکه بخش قابل توجهی به ادب ملت قهرمان و مظلوم فلسطین اختصاص یافته است تا دانشجویان و خوانندگان

فاضل، افزون بر دیدگاه سیاسی، از چشم‌انداز ادب نیز به قضیه راهبردی جهان اسلام یعنی آزادی مردم فلسطین و اظهار بیزاری از صهیونیسم توجه کنند.

یکی دیگر از راهکارهای مهم در این پژوهش تلاش بر آگاهی‌بخشی نسل جوان در برابر تمدن ظاهر فریب مغرب زمین و عدم خود باختگی در برابر آن است، از این رو در شرح حال هر ادیبی که چنین گرایشی داشته است از این نکته مهم فروگذار نکرده‌ایم، بزرگانی همانند سید جمال‌الدین اسدآبادی، شیخ محمد عبده، معروف‌الوصافی و دیگران.

نکته دیگر اینکه پانویس‌های ارجاعی این تألیف، دانشجویان و خوانندگان را با منابع سودمند و فراوانی در ادبیات عرب و جهان آشنا می‌کند. و در نگارش پانویس‌های توضیحی نیز هدف بالا بردن سطح اطلاعات و روشنگری هر چه بیشتر بوده است.

هر کتابی که در زمینه تاریخ ادبیات عرب به نگارش در آمده و به نوعی دوره معاصر را در بر دارد می‌تواند پیشنهادی برای این تألیف به شمار آید.

کتابهای پژوهشگران بزرگی مانند حنا الفخوری، احمد حسن الزیات، محمدالمصری و محمد عبدالمنعم خفاجی و دیگر آثار ارزشمند در این زمینه برای نگارش این تألیف مورد استفاده قرار گرفته‌اند و البته از منابع فارسی مانند «شعر معاصر عرب» از استاد فرزانه دکتر محمدرضا شفیعی کدکنی و دیگر تألیفات باید یاد کنیم.

به هر حال منابع فراوانی در این زمینه به زیور طبع آراسته شده‌اند اما به جرأت می‌توانیم ادعا کنیم که این اثر، با توجه به قابلیتش برای تدریس در رشته زبان و ادبیات عرب، نخستین تألیفی است که به زبان فارسی به نگارش در آمده است و به هر حال از همه دانشجویان و دانش‌پژوهان فاضل التماس دعای خیر داریم و خواهانیم که ما را ارشاد کنند.

دکتر محمدرضا هاشملو

گروه زبان و ادبیات عربی - دانشگاه سیلان

دکتر سید رقیه مهری‌نژاد

گروه زبان و ادبیات عرب - دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابرانشهر

۱۳۹۳/۵/۲۵

فهرست مطالب

۷	فصل اول: نهضت و مقدماتش
۱۰	خاورشناسان
۱۷	فصل دوم: تحول نثر در دوره نهضت
۲۲	نقد ادبی
۲۵	فصل سوم: نویسندگان
۲۵	شیخ ناصیف یازجی
۲۹	بطرس بستانی
۳۲	سید جمال‌الدین اسدآبادی
۳۴	سعد زغلول
۳۷	شیخ محمد عبده
۴۰	ابراهیم المویلحی
۴۱	يعقوب صروف
۴۲	عبدالرحمن الکواکبی و شبلی شملیل
۴۳	سلیمان بستانی
۴۴	محمود شکری ألسی
۴۶	قاسم امین
۴۷	شکیب ارسلان
۴۸	ولی‌الدین یکن و مصطفی کامل
۴۹	امین الریحانی
۵۰	محمد کردعلی و مصطفی صادق الراعی
۵۱	منفلوطی
۵۲	جبران خلیل جبران
۶۶	می زیاده
۶۸	مارون عبود
۶۹	طه حسین
۷۲	میخائیل نعیمه
۷۳	عباس محمود عفاذ
۷۴	ابراهیم عبدالقادر مازنی
۷۵	محمود تیمور
۷۶	توفیق الحکیم
۷۷	یحیی حقی و نجیب محفوظ

۷۸	توفیق یوسف عواد
۷۹	احسان عبدالقدوس و یوسف ادیس
۸۱	فصل چهارم: تحول در شعر نهضت
۸۷	فصل پنجم: شاعران
۸۷	محمود سامی بارودی
۸۹	اسماعیل صبری
۹۰	جمیل صدقی زهاوی
۹۱	احمد شوقی
۹۴	حافظ ابراهیم
۹۷	خلیل مطران
۱۰۰	معروف الرصافی
۱۰۱	بشاره خوری
۱۰۳	ملک حُفنی ناصف
۱۰۴	رشد سلیم خوری
۱۰۶	ایلیا ابوماضی
۱۰۷	احمد زکی ابوشادی
۱۰۹	احمد صافی نجفی
۱۱۱	ابراهیم ناجی
۱۱۲	فوزی معلوف
۱۱۴	محمد مهدی جواهری
۱۱۶	امین نخله
۱۱۷	علی محمود طه
۱۱۹	بدوی الجبل
۱۲۰	الیاس ابوشبکه
۱۲۲	ابوالقاسم شابی
۱۲۷	سعید عقل
۱۲۸	فدوی طوقان
۱۳۱	نزار قبّانی
۱۳۵	بدر شاکر السّیّاب
۱۳۹	مصطفی جمال‌الدین
۱۴۲	ادونیس
۱۵۰	محمود درویش
۱۵۴	غادة السّمان